

УДК 336.71

А. В. Жаворонок, асистент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТИПІВ НЕТРАДИЦІЙНИХ
БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ****А.В. Жаворонок**, ассистент

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, г. Черновцы, Украина

**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ИДЕНТИФИКАЦИИ ТИПОВ
НЕТРАДИЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ****Artur Zhavoronok**, Assistant

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

**SYSTEMATIZATION OF TYPES OF NON-TRADITIONAL BANKING SERVICES
AND DEFINING THEIR ROLE IN THE FUNCTIONING OF BANKING
INSTITUTIONS**

У статті досліджено різні підходи до класифікації банківських послуг та визначено, що найпоширенішим з підходів до класифікації банківських послуг є їх поділ на традиційні та нетрадиційні. Виокремлено причини виникнення та подальшого розвитку нетрадиційних банківських послуг. У процесі реалізації аналізу існуючих наукових підходів до визначення типів нетрадиційних банківських послуг та їх систематизації визначено, що до нетрадиційних банківських послуг слід відносити: лізинг; факторинг; трастові послуги; гарантії та поручительства; дистанційне обслуговування; консультаційні послуги; інформаційні послуги. Визначено сутність кожної з них, роль у функціонуванні банківських установ та обґрунтовано, що перевагами їх використання є зменшення часу обслуговування клієнтів, можливість клієнтів управляти своїми операціями, полегшення роботи працівників комерційного банку, розширення кола клієнтів, підвищення доходності, забезпечення переваг над конкурентами та інші.

Ключові слова: послуга; банк; банківська операція; банківська послуга; нетрадиційна банківська послуга; факторинг; лізинг; трастові послуги; гарантії та поручительства; дистанційне обслуговування; консультаційні послуги; інформаційні послуги.

В статье исследованы различные подходы к классификации банковских услуг определено, что самым распространенным из подходов к классификации банковских услуг является их разделение на традиционные и нетрадиционные. Выделены причины возникновения и дальнейшего развития нетрадиционных банковских услуг. В процессе реализации анализа существующих научных подходов к определению типов нетрадиционных банковских услуг и их систематизации определено, что до нетрадиционных банковских услуг следует относить: лизинг; факторинг; трастовые услуги; гарантии и поручительства; дистанционное обслуживание; консультационные услуги; информационные услуги. Определена суть каждой из них, роль в функционировании банковских учреждений и обосновано, что преимуществами их использования является уменьшение времени обслуживания клиентов, возможность клиентов управлять своими операциями, облегчение работы работников коммерческого банка, расширение круга клиентов, повышение доходности, обеспечение преимуществ над конкурентами и другие.

Ключевые слова: услуга; банк; банковская операция; банковская услуга; нетрадиционная банковская услуга; факторинг; лизинг; трастовые услуги; гарантии и поручительства; дистанционное обслуживание; консультационные услуги; информационные услуги.

In the article examines different approaches to the classification of banking services, and it is determined that the most common approach to the classification of banking services is their division into traditional and non-traditional ones. The reasons for the emergence and further development of non-traditional banking services are highlighted. In the process of implementing the analysis of existing scientific approaches to the definition of types of non-traditional banking services and their systematization, it is determined that non-traditional banking services should include: leasing; factoring; trust services; warranties and sureties; remote service; consulting services; informational services. The essence of each of them, the role in the functioning of banking institutions is determined, and it is substantiated that the advantages of using it are reducing the time of customer service, the ability of clients to manage their operations, facilitating the work of commercial bank employees, expanding the range of clients, increasing profitability, providing advantages over competitors, and others.

Key words: service; bank; banking operation; banking service; non-traditional banking service; factoring; leasing; trust services; warranties and sureties; remote service; consulting services; informational services.

Постановка проблеми. Сучасний економічний розвиток національного господарства не може відбуватися без активного функціонування банківських установ. Банки є основними інституційними інвесторами та кредиторами української економіки і саме тому їхня діяльність є важливою для функціонування всієї економіки країни. Стійкість та надійність роботи окреслених установ є об'єктивною передумовою забезпечення стабільної діяльності основних суб'єктів господарювання та національної економіці загалом.

На сьогодні комерційні банки в нашій країні надають значний спектр різних за своєю природою послуг, які у сукупності і становлять основну базу банківської діяльності. До базових таких послуг прийнято відносити депозитні, кредитні послуги, розрахунково-касове обслуговування клієнтів та операції з цінними паперами. В цілому наведені послуги є операціями, які надають комерційні банки у всіх країнах світу, і така ситуація пов'язана з історичними особливостями зародження як самих банківських установ, так і поступовим виникненням окремих типів послуг цих фінансових посередників.

Однак у розвинутих країнах світу банківські установи розвиваються досить швидкими темпами, диверсифікуючи власну діяльність і створюючи нові послуги відповідно до особливостей сучасного розвитку національної економіки. Вже на сьогодні, крім традиційних послуг, банки пропонують своїм клієнтам значний спектр нових унікальних продуктів для повного задоволення їх потреб.

В Україні такі послуги не досить розвинуті, що обумовлюється низькими темпами функціонування та розвитку фінансового ринку країни та наявністю достатнього попиту на такі послуги. Проте, фінансово-економічна криза 2008-2009 років та економічна криза 2014-2015 років продемонстрували важливість використання банками диверсифікованого підходу при формуванні системи банківських послуг. Саме наявність нетрадиційних послуг у портфелі банку надає йому значних конкурентних переваг на ринку банківських послуг, сприяє зростанню клієнтів через більш повне задоволення їх потреб у банківському обслуговуванні.

Окреслене лише підтверджує актуальність обраної теми та обґрунтовує важливість проведення додаткових досліджень у сфері пізнання сутності та видів нетрадиційних банківських послуг.

Аналіз основних наукових досліджень і публікацій. Вивченню банківських послуг присвячено праці багатьох вітчизняних економістів, зокрема: О. Д. Василика, В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янської, А. А. Пересади, О. В. Дзюблюка, Л. О. Примостки, М. І. Савлука та інших. Діяльність банків у сфері надання нетрадиційних послуг і досі залишається однією з найменш досліджених сфер функціонування комерційних банків. Фахівці переважно всі банківські операції поділяють на три групи: активні, пасивні та розрахунково-касові операції і приділяють основну увагу їх дослідженню. Разом з тим нетрадиційні банківські послуги є малодослідженими і саме тому існує потреба в поглибленні наукових положень надання цих послуг.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні напрацювання у сфері пізнання банківських послуг, визначення їх типів та обґрунтування механізмів надання таких послуг, питання реалізації цими установами саме нетрадиційних послуг не достатньо вивчені у науковій літературі. Дискусійними нині є положення щодо визначення сутності зазначених послуг, їх типів та ролі у функціонуванні банківських установ. Отже, питання поглиблення теоретичних засад надання нетрадиційних банківських послуг вимагають додаткових досліджень.

Мета статті. Метою статті є поглиблення наукових засад надання банками нетрадиційних послуг та ідентифікація їх типів.

Виклад основного матеріалу. Банківська діяльність пов'язана з виробництвом банківських послуг (рисунок). Це відрізняє ці установи від підприємств реального сектору економіки та інших суб'єктів господарювання.

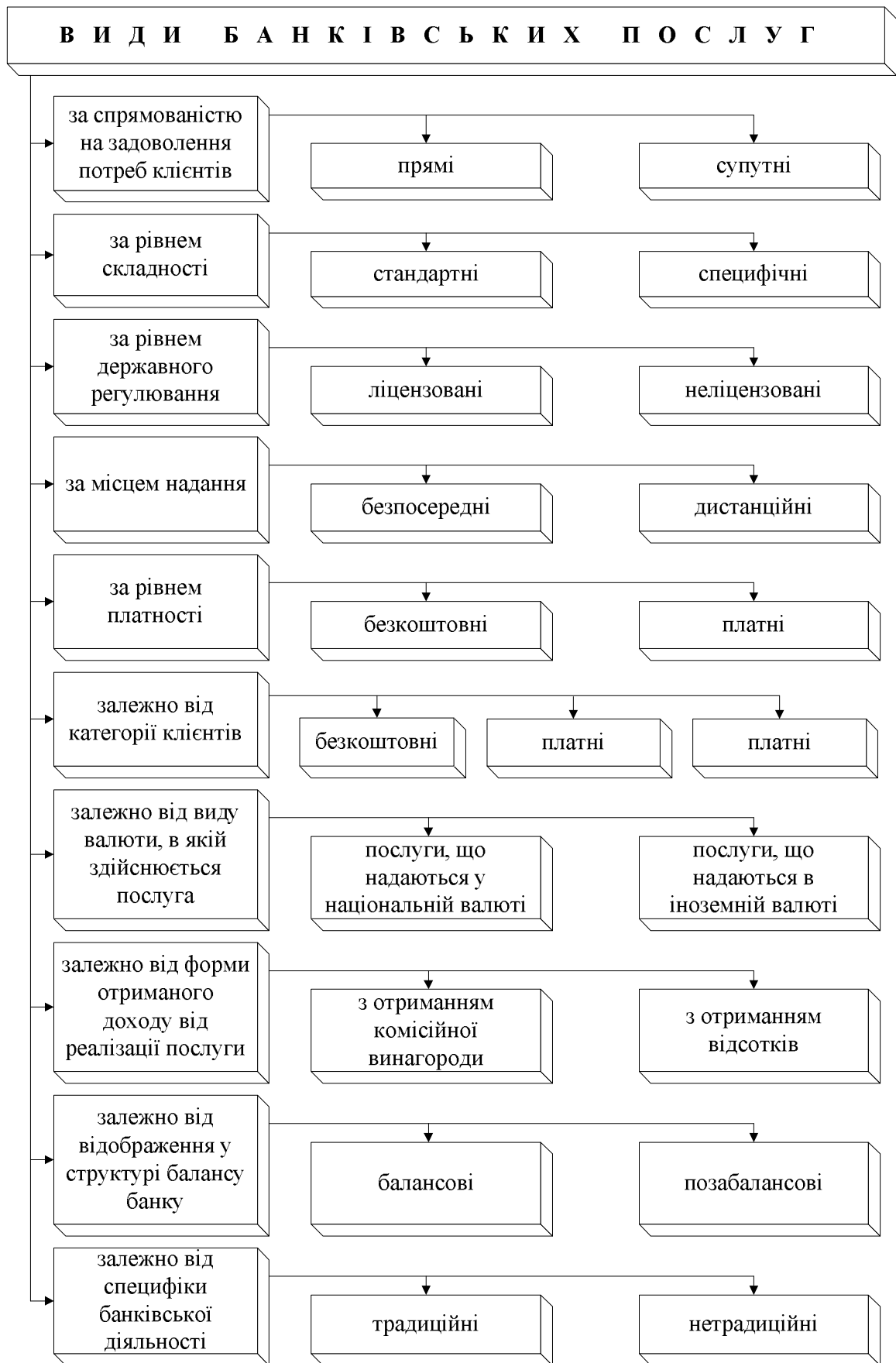

Рис. Класифікація видів банківських послуг

Джерело: [4].

Для банків характерним є надання унікальних фінансових послуг, які, наприклад, не можуть надаватися іншими установами на ринку фінансових послуг. До таких послуг можна віднести, зокрема, розрахунково-касове обслуговування. Значний спектр банківських послуг, який на сьогодні притаманний комерційним банкам, обумовлює велику кількість наукових підходів до їх систематизації та класифікації, що реалізовано вітчизняними та іноземними вченими (рисунок).

За специфікою надання банківських послуг їх прийнято поділяти на традиційні та нетрадиційні. Однак у переважній більшості наукових робіт досить умовно визначається основна ознака, за якою такі послуги варто відносити до тієї або іншої групи. Це ускладнює сам процес пізнання нетрадиційних послуг банків, не дає можливості чітко виписати базові їх типи.

Загалом розвиток нетрадиційних банківських послуг пов'язаний з історичним етапом становлення самої банківської системи у межах національних економік багатьох країн. Розвиток фінансового ринку завжди супроводжується розбудовою окресленої системи, що обумовлюється також функціонуванням окремих банків. Саме в останні роки активне впровадження інноваційних технологій у сферу функціонування банків і обумовило формування окремої групи таких послуг, які прийнято називати нетрадиційними. До основних причин виникнення таких послуг варто віднести такі:

- зниження рівня дохідності традиційних банківських послуг;
- збільшення конкуренції між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами, а також між банківськими установами;
- розширення переліку банківських послуг для залучення нових клієнтів для обслуговування;
- необхідність підвищення якості обслуговування своїх клієнтів комерційними банками; відновлення довіри населення до банківської системи загалом;
- диверсифікація банківських доходів шляхом збільшення в них частки непроцентних доходів, включаючи комісійні доходи;
- необхідність підвищення платоспроможності ліквідності та стійкості банку.

Подальше дослідження пов'язане із систематизацією та класифікацією основних типів нетрадиційних банківських послуг. Для реалізації окресленого важливою складовою такого дослідження є аналіз вже наявних у науковому середовищі підходів до групування таких послуг, які представлені у таблиці.

Таблиця

Систематизація типів нетрадиційних банківських послуг

Тлумачення	Автор, джерело
1	2
Нетрадиційні послуги – такі, що раніше не належали до характеристик банківських послуг, з'явилися відносно недавно – гарантійні, брокерські, трастові (довірчі), консалтингові та інші	Шпильовий В. А. Підходи до класифікації банківських послуг / В. А. Шпильовий // Економіка та держава. – 2016. – № 1. – С. 27–30 [11, с. 29]
Нетрадиційні банківські операції – це операції з надання в користування сейфів, консалтингових послуг, довірчих (трастових) операцій тощо. Нетрадиційними послугами комерційних банків називають послуги, які можуть виконати і інші небанківські установи. Оскільки нетрадиційні послуги комерційного банку пов'язані і з розвитком міжнародних, експортно-імпортних відносин, підвищується роль цих операцій для розвитку держави в цілому	Нетрадиційні банківські послуги: характеристика та перспективи розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=42113 [7]
Нетрадиційні банківські послуги – це в першу чергу банківські послуги, серед яких головне місце займають трастові, гарантійні, консультативні тощо, що здійснюються банком за дорученням клієнта, за його рахунок та, як правило, від його імені. Банк за їх виконання отримує комісійну винагороду	Нетрадиційні банківські послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.authorstream.com/Presentation/denisgerasimov75-1762946 [6]

Закінчення табл.

1	2
Нетрадиційними послугами комерційних банків називають послуги, які можуть надавати і інші небанківські установи. До них відносяться: лізингові послуги, факторингові послуги, форфейтинг, трастові послуги, поручительства і гарантії комерційних банків, операції з дорогоцінними металами і інші види послуг	Аналіз нетрадиційних послуг банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://refoteka.ru/r-203674.html [1]
До нетрадиційних для банків України операцій та послуг можна віднести: лізинг; факторинг; довірчі (трастові) послуги; операції з дорогоцінними металами; гарантійні, посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги; фінансовий інжиніринг	Череп А. В. Банківські операції: навч. посіб. / А. В. Череп, О. Ф. Андросова. – К.: Кондор, 2007. –410 с. [10, с. 335–336]
До складу нетрадиційних банківських послуг входять всі інші послуги. Їх досить багато, у тому числі: посередницькі послуги; послуги, спрямовані на розвиток підприємства (упровадження на біржу, розміщенні акцій, юридична допомога, інформаційні послуги та інше); надання гарантій і поручительств; довірчі операції (включаючи консультації і допомогу в кредитуванні власністю з доручення клієнта); бухгалтерська допомога підприємствам; представлення клієнтських інтересів у судових органах послуги з надання сейфів (депозитарні) та інше	Банківські операції: навч. посіб. / В. І. Капран, М. С. Кривченко, О. К. Коваленко, І.С. Омельченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – С. 46–47 [2, с. 46].
Крім традиційних комерційні банки можуть використовувати і нетрадиційні послуги, що дає змогу розширити клієнтуру, збільшити обсяг прибутку і диверсифікувати ризики. Розвитку нетрадиційних банківських послуг сприяють висока кваліфікація банківських працівників, спорідненість процедур обслуговування, спеціальна оснащеність банківських приміщень та ряд інших умов. До цього виду послуг: посередницькі, консультаційні, інформаційні, гарантійні, трастові, лізингові послуги, послуги поручительства, факторингу, форфейтингу, зберігання цінностей, представлення клієнтських інтересів у судових органах, послуги інтернет-банкінгу тощо	Косова Т. Д. Банківські операції : навч. посіб. / Т. Д. Косова, О. Р. Циганов. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 372 с. [5, с. 228]
Нетрадиційні послуги широко використовуються у розвинутих країнах світу, в той час як в Україні вони перебувають в стадії свого розвитку, їх надає невелика кількість комерційних банків і в дуже незначних обсягах. До цього виду послуг належать: посередницькі, консультаційні, інформаційні, гарантійні, трастові, лізингові послуги, послуги поручительства, факторингу, форфейтингу, зберігання цінностей, представлення клієнтських інтересів у судових органах, послуги інтернет-банкінгу тощо	Чернюк Д. С. Концептуальні основи функціонування світового ринку банківських послуг / Д. С. Чернюк // Науковий вісник Херсонського університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – Вип. 7, ч. 1. – С. 160–164 [9, с. 163].

Джерело: складено автором.

Враховуючи наявні у таблиці підходи до визначення типів нетрадиційних банківських послуг, варто зазначити, що розрізнити між собою традиційні та нетрадиційні послуги досить складно. Враховуючи, що кількість нетрадиційних банківських послуг постійно розширюється, то простіше визначити їх сукупність через ідентифікацію класичних послуг та віднесення всіх інших до нетрадиційних. Класичні послуги – це активні, пасивні та комісійно-посередницькі. В активних банк ризикує власними ресурсами, пасивні надаються з метою формування власних ресурсів окресленої фінансової установи, розрахунково-касові – для обслуговування клієнтів та у процесі надання їм активних та пасивних операцій. Решта послуг, що не пов'язані з рухом фінансових ресурсів на тимчасовій основі і не покликані обслуговувати реалізацію такого руху, можна віднести до нетрадиційних. З іншого боку, до цих послуг можна частково віднести ті, що можуть надаватися іншими фінансовими установами, не відносяться до класичних (лізинг, факторинг), але також пропонуються і банківськими установами. Окреслений

поділ є досить умовним, але, використовуючи вказані принципи, на цій основі можна виділити нетрадиційні послуги з усього переліку послуг банківських установ. Таким чином, до основних з них варто віднести наступні:

- лізинг;
- факторинг;
- трастові послуги;
- гарантії та поручительства;
- дистанційне обслуговування;
- консультаційні послуги;
- інформаційні послуги.

Одним із перспективних видів банківських послуг є факторинг – ризикований, але високоприбутковий бізнес, ефективний інструмент фінансового менеджменту, одна із форм диверсифікації альтернативних банківських послуг, які найбільш пристосовані до сучасних процесів розвитку економіки.

Послуга факторингу в Україні досить не розвинута, але кількість банків, що починають її пропонувати, нині постійно зростає. Зародження та формування українського ринку факторингу припадає на 2001 рік. Першим банком, що розпочав надавати послуги з факторингових операцій, був АКБ «Укрсоцбанк». З часом технологію факторингу підтримав і запровадив АКБ «ТАС-Комерцбанк», розпочавши активну експансію ринку. Проте в момент становлення ринку факторингу в Україні була відсутня необхідна нормативна, теоретична і практична база, не було підготовленого кадрового потенціалу, а технологія факторингу була основана на розробках російських колег. Українські теоретики і практики розробили нову технологію, внесли відповідні корективи, вдосконалили і спростили факторинговий цикл, і в 2004 році факторинговий бізнес розпочинає своє друге зародження в банківських установах і корпораціях [8].

З 2006 року факторингові операції починає проводити АТ «Державний Експортно-імпорتنний банк». Однак операції в основному проводилися з поточними клієнтами банку, які активно користувалися кредитними послугами, таким чином замінюючи кредит факторингом. Крім банків, факторинг починають надавати інші фінансові установи, наприклад, компанія «Арма Факторинг». Проте, працюючи на ринку факторингу з 2004 року, ця компанія обслуговує не більше 15 клієнтів.

Отже, факторинг – комплекс послуг, що надаються клієнту фінансовою компанією (фактором) в обмін на уступку дебіторської заборгованості (обов'язковим є перехід права власності на дебіторську заборгованість). Важливо знати і розуміти, що факторинг – самостійний напрямок економіки, скерований на надання комплексних послуг, що сприяють росту обсягу продажів торгових і виробничих компаній та не є частиною ніякої іншої галузі економіки і важливий сам по собі.

З початку ринкових реформ комерційні банки стали освоювати лізингові послуги, привабливість яких пояснюється наявністю у цієї банківської послуги реального матеріального забезпечення. Крім того, розвиток лізингового бізнесу дає банкам можливість розширити коло своїх операцій, підвищити якість обслуговування клієнтів і тим самим збільшити їх кількість, зміцнити традиційні зв'язки і встановити нові взаємовигідні партнерські відносини з клієнтами. У той же час в умовах високих темпів інфляції будь-які банківські операції, що носять середньостроковий і довгостроковий характер, стають для комерційних банків занадто ризикованими. Тому нині лізинг на довгостроковій основі практично не отримав належного розвитку. Комерційні банки воліють передавати майно в лізинг на терміни, що не перевищують 3-6 місяців. Частка майна, придбаного для лізингу в даний час, не піднімається вище 3–4 % загальної вартості основних коштів банків.

У практиці зарубіжних країн найбільше значення мають так звані довірчі (трастові) послуги, пов'язані з розвитком фондового ринку, ринку нерухомості та ін. Вони виникли як форма особливих відносин клієнта і банку. Для здійснення таких операцій необхідно мати значний рівень довіри вкладників до банку, які реалізують послуги щодо управління коштами своїх клієнтів. Саме така специфіка досліджуваних послуг і обумовила їх назву. Можна виділити три великі групи трастових операцій: розпорядження спадщиною; управління майном за дорученням й у зв'язку з опікою; агентські послуги.

Трастові операції банків з цінними паперами відносяться до посередницької (агентської) діяльності, здійснюваної за комісійну винагороду. При виконанні траст-відділом банку функції агента він управляє майном, виконуючи вказівки клієнта, а право власності зберігається за власником. Клієнт, іменованний принципалом, доручає траст-відділу банку діяти від свого імені з урахуванням отриманих вказівок. Вони містяться в договорі трасту або в агентській угоді, що укладається між сторонами. Дії агента можуть здійснюватися в інтересах клієнта або в інтересах зазначеної третьої сторони, іменованої бенефіціаром [3].

Банки зауважують, що для надання довірчих послуг необхідно у межах банківської установи створювати спеціальні відділи, які б здійснювали виключно ці види послуг. Проте для прибуткового функціонування таких підрозділів банк повинен реалізовувати значний обсяг операцій. Це пов'язано з наявністю відносно великих постійних та змінних накладних витрат, які здебільшого обумовлюються необхідністю залучення висококваліфікованих працівників для надання цієї послуги. Для невеликих банків надання окреслених операцій є збитковим через неможливість сформувати достатні обсяги їх надання. Щодо великих банків, то на сьогодні фактично кожна банківська установа має відділ, що займається трастовими операціями. Значну частину прибутку цього відділу становлять доходи від інших підрозділів банку за депозитні залишки трастових рахунків.

Аналіз практичної діяльності показує, що банк, як і будь-яка інша особа, може використовувати поручительство і банківську гарантію як способи забезпечення виконання зобов'язань або як форму кредитування. Так, при наданні клієнтам кредитів банк може виступати кредитором позичальника, який бере поручительство або банківську гарантію, поручителем або гарантом, що кредитує клієнта і приймає на себе відповідальність за нього перед третіми особами.

Беручи поручительство або банківську гарантію за третю особу, банк фактично отримує ще одного допоміжного боржника, тому банки частіше приймають поручительства за зобов'язаннями клієнтів, але досить рідко виступають самі поручителями. Виконання зобов'язання боржником у цьому випадку гарантовано зобов'язанням інших осіб перед кредитором, який набуває право загальної вимоги застави, тобто можливість забезпечувати свою вимогу всім майном тих, хто прийняв на себе зобов'язання. При цьому закон забороняє вимагати від поручителя виконання зобов'язань шляхом заліку зустрічної вимоги до позичальника або безспірного стягнення з нього коштів [10].

Дистанційне обслуговування реалізується банками, насамперед, для зменшення потреби клієнтів відвідувати офіс банку, але для надання їм додаткових можливостей отримувати додаткові послуги від цієї фінансової установи. Більшість відповідних послуг на сьогодні реалізується через систему онлайн-платежів, де кожний клієнт має змогу отримати свою власну скриньку й у її межах отримувати банківські послуги. Також до дистанційних послуг можна віднести послуги смс-інформування клієнтів про стан їх рахунків, телефонні дзвінки і т. ін.

Банки також надають консультаційні послуги, які пов'язані з вибором варіантів вигідного розміщення коштів клієнта, комплексним плануванням фінансів, ризиком і прибутковістю окремих операцій. Як фінансові посередники, банки збирають, обробляють і аналізують величезну кількість інформації про своїх клієнтів, розробляють для кредиторів і позичальників різні схеми надання кредитів та залучення депозитних

ресурсів. Консультаційні (консалтингові) послуги банку можна визначити як вид інтелектуальної діяльності, пов'язаний з аналізом, дослідженнями і видачею інформації та рекомендацій з широкого кола питань як у галузі банківської діяльності, так і поза нею.

До консультаційних послуг належать: консультування клієнтів з питань здійснення операцій з валютою і цінними паперами, а також у сфері трактування законодавчих норм, що регулюють господарську діяльність; підготовка господарських договорів та зовнішньоекономічних контрактів; консультації з питань фінансового планування і контролю, організації й ведення бухгалтерського обліку; консультації з питань ведення бізнесу – збільшення капіталу, реорганізації, злиття, придбання інших компаній; надання інформації про поточну ринкову кон'юнктуру та прогностичні оцінки щодо їхніх змін [10].

Всю сукупність консультаційних послуг, які банки можуть надавати клієнтам, можна поділити на два блоки: послуги загального характеру та спеціальні послуги. Загальні консультаційні послуги не передбачають які-небудь дії з грошовими ресурсами і є видом супутніх послуг усім банківським операціям. До таких послуг можна віднести, наприклад, консультації про порядок відкриття й ведення розрахункових, поточних та інших рахунків; про правила ведення депозитних, касових операцій і найбільш доцільних варіантів їхнього застосування; про операції з цінними паперами; про оформлення банківських розрахунково-платіжних документів.

Консультаційні послуги можуть надаватись усно або письмово, а плата за їхнє надання у деяких випадках входить до плати за основний вид операції, який супроводжується консультуванням. Наданням консультаційних послуг можуть займатися як менеджери відділів банків, так і працівники спеціально створених підрозділів. В окремих випадках консультантами можуть бути сторонні спеціалісти, які залучаються банками для надання консультацій своїм клієнтам.

До найпоширеніших видів інформаційних послуг, що надають комерційні банки, можна зарахувати такі: інформування про чинне законодавство зарубіжних країн у галузі банківської справи, фінансів, валютного регулювання, оподаткування та ін.; надання копій грошово-розрахункових документів; допомога у розшуку перерахованих сум; надання інформації про прийняття Національним банком України та іншими органами рішень, які впливають на господарську діяльність клієнта; доведення інформації про курси іноземних валют, котирування цінних паперів та їхню дохідність й ін.; сприяння в підборі партнерів (покупців або постачальників), засновників, учасників обмінних операцій та ін.

Висновки і пропозиції. Надання послуг є сутністю банківської діяльності і має вагомий вплив на функціонування як самої банківської системи країни, так і на функціонування національної економіки загалом. На сьогодні банки пропонують своїм клієнтам значний спектр різних послуг, які можна класифікувати за різними ознаками, що було і реалізовано у межах цієї статті. Зокрема, зазначені послуги були розподілені за такими рисами: за спрямованістю на задоволення потреб клієнтів, за рівнем складності, за рівнем державного регулювання, за місцем надання, за рівнем платності, залежно від категорії клієнтів, залежно від виду валюти, в якій здійснюється послуга, залежно від форми отриманого доходу від реалізації послуги, залежно від відображення у структурі балансу банку, залежно від специфіки банківської діяльності. Наведено відповідні їм конкретні групи банківських послуг.

Також у статті залежно від специфіки банківської діяльності було всі послуги банків поділено на традиційні та нетрадиційні. У зв'язку з тим, що кількість нетрадиційних банківських послуг постійно розширюється, то простіше визначити їх сукупність через ідентифікацію класичних послуг та віднесення всіх інших до нетрадиційних. Класичні послуги – це активні, пасивні та комісійно-посередницькі. Решта послуг, що не пов'язані з рухом фінансових ресурсів на тимчасовій основі і не покликані обслуговувати реалізацію такого руху, можна віднести до нетрадиційних. З іншого боку, до цих пос-

луг можна частково віднести ті, що можуть надаватися іншими фінансовими установами, не відносяться до класичних (лізинг, факторинг), але також пропонуються і банківськими установами. Такий поділ є досить умовним, але, використовуючи окреслені принципи, на цій основі можна виділити нетрадиційні послуги з усього переліку послуг банківських установ. Таким чином, до основних з них варто віднести такі: лізинг; факторинг; трастові послуги; гарантії та поручительства; дистанційне обслуговування; консультаційні послуги; інформаційні послуги. Розкрита сутність зазначених видів послуг.

Список використаних джерел

1. *Аналіз нетрадиційних послуг банку* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://refoteka.ru/r-203674.html>.
2. *Банківські операції* : навч. посіб. / В. І. Капран, М. С. Кривченко, О. К. Коваленко, І. С. Омельченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
3. *Грязнова А. Г.* Трастові, інвестиційні та електронні послуги банків / А. Г. Грязнова – М. : Дека, 1995. – 97 с.
4. *Дубина М. В.* Поліваріантність трактувань змісту дефініцій «банківська операція», «банківська послуга», «банківський продукт» / М. В. Дубина // Наукові основи економічного розвитку України та світу : кол. моногр. / за заг. ред. О. В. Царенко, С. В. Коляденко, В. П. Ільчука ; М-во освіти і науки України; Акад. муніцип. упр. МОН України, Вінниц. нац. аграр. ун-т, Чернігів. нац. технол. ун-т, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – С. 235–267.
5. *Косова Т. Д.* Банківські операції : навч. посіб. / Т. Д. Косова, О. Р. Циганов. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 372 с.
6. *Нетрадиційні банківські послуги* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.authorstream.com/Presentation/denisgerasimov75-1762946>.
7. *Нетрадиційні банківські послуги: характеристика та перспективи розвитку в Україні* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=42113>.
8. *Прохорова Ю. В.* Дослідження стану ринку факторингу в Україні [Електронний ресурс] / Ю. В. Прохорова, М. О. Терновська // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 30. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_30/10pyvofi.pdf.
9. *Чернюк Д. С.* Концептуальні основи функціонування світового ринку банківських послуг / Д. С. Чернюк // Науковий вісник Херсонського університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – Вип. 7, ч. 1. – С. 160–164.
10. *Череп А. В.* Банківські операції : навч. посіб. / А. В. Череп, О. Ф. Андросова. – К. : Кондор, 2007. – 410 с.
11. *Шпильовий В. А.* Підходи до класифікації банківських послуг / В. А. Шпильовий // Економіка та держава. – 2016. – № 1. – С. 27–30.

References

1. *Analiz netradytsiinykh posluh banku [An analysis of non-traditional banking services]*. Retrieved from <http://refoteka.ru/r-203674.html>.
2. Kapran, V.I., Kryvchenko, M.S., Kovalenko, O.K., Omelchenko, I.S. (2006). *Bankivski operatsii [Bank operations]*. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury (in Ukrainian).
3. Hriaznova, A.H. (1995). *Trastovi, investytsiini ta elektronni posluhy bankiv [Trust, investment and electronic banking services]*. Moscow: Deka (in Ukrainian).
4. Dubyna, M.V. (2014). Polivariantnist traktuvan zmistu defynitsii «bankivska operatsiia», «bankivska posluha», «bankivskiy produkt» [Polyvariance of the interpretation of the definition of the terms “banking”, “banking service”, “banking product”]. Proceeding from *Naukovi osnovy ekonomichnoho rozvytku Ukrainy ta svitu [Scientific fundamentals of economic development of Ukraine and the world]* (Tsarenko, O.V., Koliadenko, S.V., Ilchuk, V.P. (eds.)). Dnipropetrovsk: NHU, pp. 235–267 (in Ukrainian).
5. Kosova, T.D. & Tsyhanov, O.R. (2008). *Bankivski operatsii [Bank operations]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury (in Ukrainian).
6. *Netradytsiini bankivski posluhy [Unconventional banking services]*. Retrieved from <http://www.authorstream.com/Presentation/denisgerasimov75-1762946>.
7. *Netradytsiini bankivski posluhy: kharakterystyka ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Unconventional banking services: characteristics and prospects of development in Ukraine]*. Retrieved from <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=42113>.

8. Prokhorova, Y.V. & Ternovska, M.O. (2010). *Doslidzhennia stanu rynku faktorynhu v Ukraini [Investigation of the state of the factoring market in Ukraine]*. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_30/10pyvofi.pdf.

9. Cherniuk, D.S. (2014). Kontseptualni osnovy funktsionuvannia svitovoho rynku bankivskykh posluh [Conceptual basis of functioning of the world market of banking services]. *Naukovyi visnyk Kherkhonskoho universytetu. Serii «Ekonomiczni nauky» – Scientific Herald of Kherson University. Series “Economic Sciences”, issue 7, ch. 1, pp. 160–164 (in Ukrainian).*

10. Cherep, A.V. & Androsova, O.F. (2007). *Bankivski operatsii [Bank operations]*. Kyiv: Kondor (in Ukrainian).

11. Shpylovyi, V.A. (2016). Pidkhody do klasyfikatsii bankivskykh posluh [Approaches to the classification of banking services]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, no. 1, pp. 27–30 (in Ukrainian).

Жаворонок Артур Віталійович – асистент кафедри публічних, корпоративних фінансів та фінансового посередництва, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (вул. Садова, 5, Чернівці, 58000, Україна).

Жаворонок Артур Витальевич – ассистент кафедры общественных, корпоративных финансов и финансового посредничества, Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича (ул. Садовая, 5, Черновцы, 58000, Украина).

Artur Zhavoronok – Assistant Professor at the Department of Public, Corporate Finances and Financial Mediation, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Sadova Str., 5, Chernivtsi, 58000, Ukraine).

E-mail: artur_zhavoronok@bk.ru